

P7_TA-PROV(2010)0324

Kaubandus- ja majandussuhted Türgiga

Euroopa Parlamendi 21. septembri 2010. aasta resolutsioon kaubandus- ja majandussuhete kohta Türgiga (2009/2200(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni 2009. aasta eduaruannet Türgi kohta (SEK(2009)1334);
 - võttes arvesse 12. septembri 1963. aasta lepingut assotsiatsiooni loomiseks Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel;
 - võttes arvesse kõnealuse lepingu 23. novembri 1970. aasta lisaprotokoll, eriti selle artikli 41 lõiget 1 („kavatsetud meetmete rakendamiskeeld”);
 - võttes arvesse EÜ–Türgi assotsiatsiooninõukogu 19. septembri 1980. aasta otsust nr 1/80;
 - võttes arvesse EÜ–Türgi assotsiatsiooninõukogu 22. detsembri 1995. aasta otsust nr 1/95 tolliliidu lõppetapi rakendamise kohta (96/142/EÜ);
 - võttes arvesse nelja põhilist liikumisvabadust puudutavaid Euroopa Kohtu otsuseid, eriti Demireli, Sevince'i, Savasi, Abatay-Sahini, Tum-Dari ja Soysali kohtuasjades;
 - võttes arvesse 2007. aastal avaldatud seni viimast WTO kaubandusülevaadet Türgi kohta;
 - võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Türgi kohta;
 - võttes arvesse poliitikaosakonna analüüsi ühinemiseelse abi rahastamisvahendi raames Türgi jaoks koostatud 2009. aasta programmi kohta seoses 2009. aasta laienemispaketiga;
 - võttes arvesse nõukogu 11. detsembri 2006. aasta järeldusi;
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 48;
 - võttes arvesse rahvusvahelise kaubanduse komisjoni raportit (A7-0238/2010),
- A. arvestades, et tolliliit Türgiga on endiselt üks arenenumaid ja lähedasemaid ärisuhteid, mille EL mõne kolmanda riigiga sõlminud on;
- B. arvestades, et Maailmapanga statistika järgi on Türgi majanduse mahult maailmas seitsmeteistkümnendal kohal ja Euroopas kuuendal kohal, mille ekspordist moodustavad tööstuskaubad üle 90% riigi; arvestades, et välismaiste otseinvesteeringute poolest oli Türgi 2008. aastal maailmas kahekümnendal kohal ning välismaiste otseinvesteeringute maht Türgis oli 18 miljardit eurot;
- C. arvestades, et Türgist on saanud ELi suuruselt seitsmes kaubanduspartner ja EL on Türgi suurim kaubanduspartner;
- D. arvestades, et 2009. aastal eksportis Türgi ELi 33,6 miljardi euro väärtuses tooteid ja impordis EList 40,4 miljardi euro väärtuses tooteid,
- E. arvestades, et OECD andmetel suurenes keskmine tööpuudus Türgis 2009. aastal murettekitava 12,5%-ni ning vähenes 2010. aasta aprilliks 10,8%-ni, noorte tööpuudus on 25% ning Türgit käsitleva aastatuhande arengueesmärkide 2010. aasta aruande

kohaselt on äärmise vaesuse määr 17,1%,

1. tervitab asjaolu, et ELi kaubandussuhted Türgiga on kõrgelt arenenud; palub Türgil lihtsustada menetlusi ja bürokraatiat ning kõrvaldada säilinud tariifsed ja mittetariifsed tõkked; rõhutab, et kahe poole vaheline konstruktiivne dialoog on tähtis suhete edasiseks arendamiseks;
2. tuletab meelde, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 ja Euroopa Liidu lepingu artikli 21 kohaselt on liidu välistegevuse, sealhulgas kaubanduspoliitika eesmärgiks „demokraatia, õigusriik, inimõiguste ja põhivabaduste universaalsus ning jagamatus, inimväärikuse, võrdsuse ja solidaarsuse ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja põhimõtete ja rahvusvahelise õiguse austamine”, samuti partnerluse rajamine kolmandate riikidega, kes jagavad ülaltoodud põhimõtteid;
3. kutsub komisjoni üles jätkama kaubandusalast suhtlust ja dialoogi Türgiga, eriti ühise konsultatiivkomitee ja ELi ja Türgi tolliliidu ühiskomitee raames; julgustab mõlemaid pooli neid platvorme tulemuslikumalt kasutama ja lahendama kiiresti ülejäänud probleemid, nagu Türgi kehtestatud veiseliha, elusveiste ja veiselihatoodete impordikeeld ning mõne ELi liikmesriigi kehtestatud maanteeliikluse kvoodid, mida kohaldatakse Türgis registreeritud sõidukite suhtes;
4. võtab teadmiseks Türgi pikaajalise kasvupotentsiaali ja demograafilised eripärad; julgustab nii ELi kui ka Türgit osutama asjakohast tähelepanu nende vastastikku seotud majandusele, säilitama kooskõlas nende kohustustega mitmes rahvusvahelises platvormis avatud kaubandus- ja investeerimissüsteemid ning nende suutlikkuse seista vastu kodumaisele protektsionistlikule survele ning kasutama kaubanduse kaitsemeetmeid WTO eeskirjade kohaselt;
5. tunneb muret naiste vähesel osaluse pärast tööturul ja nende mitteametliku töötamise pärast; soovib Türgil seada naiste tööhõive oma majandus-, sotsiaal- ja tööhõivepoliitika keskmesse;
6. rõhutab, et noorte tööhõiveolukord on eriti tõsine ning selle parandamiseks puuduvad konkreetsed meetmed; juhib tähelepanu Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) hiljutisele uuringule, mille kohaselt töökohtade loomine üldiselt ning eriti naiste ja noorte tööhõive on peamine tööturuga seotud ülesanne Türgi arengu seisukohast; nõuab seetõttu, et tööhõivestrategias keskendutaks üldisele noorte tööhõivele ja eelkõige noorte naiste olukorrale;
7. tervitab tolliliidu loomist 1996. aastal, mis on suurendanud juurdepääsu turule ja mis võimaldas ELi ja Türgi vahelise kaubanduse mahul jõuda 2008. aastal senise tippulemuseni, 100 miljardi euronit aastas;
8. rõhutab asjaolu, et tolliliit hõlmab tööstuskaupu ja töödeldud põllumajandussaadusi; ootab, et tolliliidu kohaldamisalasse lisataks nii kiiresti kui võimalik põllumajandussaadused; on seisukohal, et tolliliitu on võimalik süvendada muude valdkondade, näiteks teenuste ja avalike hangete hõlmamise teel;
9. peab kahetsusväärseks, et WTO hiljutise ülevaate kohaselt on keskmine tariifimäär, mida Türgi põllumajandustoodetele kohaldatakse, suhteliselt kõrge ning mõnel juhul äärmiselt kõrge (näiteks maisile kohaldatav tollimäär on 130%); palub Türgi valitsusel neid tõkkeid oluliselt vähendada;
10. tervitab Türgi ja ELi tolliseadustike ühtlustamist ja eriti üldise soodustuste süsteemi vastuvõtmist; nõuab Türgi seaduste suuremat vastavusseviimist ühenduse õigusega

vabakaubanduse, võltsimisvastase võitluse ning tollivormistujärgse kontrolli ja tollimaksuvabade kaupluste jaoks lubade andmise vallas;

11. avaldab kahetsust, et Türgi ei ole viiendat aastat järjest täielikult täitnud assotsiatsioonilepingu lisaprotokolli ega kõrvaldanud kõiki kaupade vaba liikumise takistusi; kutsub Türgi valitsust üles täielikult ja viivitamatult täitma sellest protokollist tulenevaid kohustusi mittediskrimineerival viisil, mis aitab kaasa Türgi kaubandussuhete arengule kõigi ELi liikmesriikidega, ning tuletab meelde, et selle rakendamata jätmine võib edaspidi tõsiselt mõjutada läbirääkimiste kulgu;
12. rõhutab, et on väga oluline, et Türgi täidaks kõik tolliliidust lähtuvad kohustused; on ühtlasi seisukohal, et teatavates valdkondades, nagu vabakaubanduspiirkonnad ja tollimaksuvabastused, vajatakse veel täiendavat ühtlustamist;
13. rõhutab, et tolliliidule oleks väga kasulik vaadata läbi vaidluste lahendamise mehhanism, mis võimaldaks lahendamata küsimusi kiiresti ja õiglaselt lahendada;
14. nõuab kõikide tarbetute kaubandustõkete kõrvaldamist ELi ja Türgi kaubavahetuses WTO eeskirjade kohaselt, sealhulgas selliste tehniliste kaubandustõkete kõrvaldamist nagu sertifikaatide mittetunnustamine, dubleeriv katsetamine, dubleeriv kontroll, kohustuslikud tehnilised normid ja standardid; samuti kutsub komisjoni üles jagama häid tavaid selles valdkonnas;
15. tunnistab Türgi ees seisvaid raskusi vabakaubanduslepingute sõlmimisel kolmandate riikidega, millel on Türgi majandusele negatiivne mõju, sest see võimaldab mõnele ELi vabakaubanduspartnerile, kellega Türgil ei ole veel olnud võimalik vabakaubanduslepingut sõlmida, ühepoolse sooduspääsu Türgi turule; kutsub komisjoni ja nõukogu üles tagama, et Türgi kaasatakse eelseisvate ELi ja kolmandate riikide vaheliste vabakaubanduslepingute mõju hindamise uuringutesse ning parandama veelgi teabe edastamist ELi seisukoha ja vabakaubanduslepingute alaste läbirääkimiste hetkeolukorra kohta; soovib komisjonil vabakaubanduslepingutes arvesse võtta ELi ja Türgi vahelist tolliliitu;
16. kutsub Türgit üles tühistama tolliliidu raames võetud kohustustega vastuolus olevate kaupade impordilitsentsid ja nõustuma EÜ-Türgi assotsiatsiooninõukogu otsuse nr 2/97 (tehniliste kaubandustõkete kõrvaldamise kohta) ajakohastamisega;
17. tervitab Türgi valitsuse poolt 2009. aastal vastu võetud väliskaubanduse standardiseerimist käsitlevaid õigusakte; võtab samas teadmiseks vastavushindamise menetluste ja füüsilise tollikontrolli sisseviimise; soovib nii ELil kui ka Türgil täielikult kohaldada vastastikuse tunnustamise põhimõtteid;
18. palub Türgil loobuda tülikatest impordimenetlustest ning kohandada töödeldud põllumajandussaaduste tollimaksuvaba kvoodisüsteemi, mis on vastuolus tolliliidu nõuetega;
19. tunneb heameelt viimase Türgit käsitleva WTO ülevaate positiivsete järelduste üle; nõuab siiski tungival, et Türgi valitsus võtaks vajalikud meetmed selles sisalduvate soovitude täitmiseks ja kiirendaks struktuurilisi ja seadusandlikke reforme;
20. palub Türgil peatada häid tootmistavasid puudutavad uued nõuded, sest nende tegelikuks tulemuseks on teatavate farmaatsiatoodete impordi keelamine, samuti palub, et Türgi osaleks rahvusvahelistes heade tootmistavade menetluste ja normide ühtlustamise algatustes, näiteks WHO ja ELi algatused, ning täidaks neid norme;
21. võtab teadmiseks Türgi dünaamilise rahvusvahelise kaubanduse strateegia ja Türgi poolt

seni sõlmitud 16 vabakaubanduslepingut; julgustab ELi ja Türgit tegema koostööd kaubandussuhete süvendamiseks Kesk-Aasiaga;

22. märgib, et 88% kõigist välismaistest otseinvesteeringutest Türgis on pärit EList; osutab siiski, et välismaiste otseinvesteeringute osakaal Türgi SKPs on suhteliselt väike;
23. võtab teadmiseks Türgi rolli piirkondlikes platvormides, nagu Musta Mere Majanduskoostöö Organisatsioon, Musta Mere Kaubandus- ja Arengupank ja Kagu-Euroopa koostööprotsess; julgustab Türgit võtma juhtivat rolli avatud ja õiglase kaubanduse edendamisel, milles võetakse asjakohaselt arvesse sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnaalast heaolu;
24. märgib Türgi kui Barcelona protsessi asutava partneri rolli Vahemere piirkonnas ning palub Türgil täielikult austada kõiki selle protsessi partnerriike; rõhutab, et Türgi kaubanduse arendamiseks on Vahemere piirkonnas tohutud võimalused;
25. märgib, et kuigi EL on endiselt Türgi suurim kaubanduspartner, olid Türgi 2009. aasta peamiste kaubanduspartnerite seas ka Venemaa, Hiina, Ameerika Ühendriigid ja Iraan; rõhutab, et 2009. aastal Türgi ja ELi kaubavahetuse maht vähenes, kuid 2010. aasta kahes esimeses kvartalis hakkas see jälle tõusma; märgib samuti, et Türgi mitmekesisstab oma kaubanduspartnerite valikut; palub komisjonil läbi viia uurimus Türgi väliskaubanduse mahus ELi osa suhtelise vähenemise põhjuste, mille hulka võib kuuluda ka finantskriis, ja majandusliku mõju kohta;
26. märgib, et energiatarnete valdkonnas seisavad Türgi ja ELi ees sarnased väljakutsed; rõhutab Nabucco projekti tähtsust energiavarustuse kindluse seisukohast ELis ning palub seetõttu Türgil teha algatus ja hakata kiiresti rakendama valitsustevahelist Nabucco kokkulepet; rõhutab vajadust määratleda ühine väline energiastrateegia ja avada energia peatükk, mis täiendavalt suurendaks koostööd energiavaldkonnas; nõuab tungivalt, et Türgi ratifitseeriks energiaharta lepingu kaubandust käsitleva muudatuse ja soovib Türgil investeerida oma tohututesse taastuvate energiaallikate kasutamise võimalustesse;
27. märgib, et GATS 4 põhjustatud korduvad viisaprobleemid piiravad oluliselt Türgi ärimeeste ja veokijuhtide liikumist ELi; juhib tähelepanu Euroopa Kohtu korduvatele otsustele selles küsimuses ja palub komisjonil tagada, et liikmesriigid neid otsuseid täidaksid; palub komisjonil ja nõukogul uuesti läbi vaadata viisamenetlused, et kõrvaldada kaubavahetuse takistused;
28. peab kahetsusväärseks, et seadusi, mis tagavad ametiühinguõiguste täieliku austamise vastavalt ELi standarditele ning asjaomastele Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonidele, ei ole veel lõplikult välja töötatud, eelkõige ametiühingute organiseerimise, kollektiivläbirääkimiste ja streigiõiguse osas;
29. nõuab tungivalt, et Türgi hoiduks diskrimineerivast praktikast välismaiste ettevõtete suhtes ja loobuks avalikel hangetel Türgi pakkujatele 15% hinnaelise andmisest; kutsub Türgit üles liituma WTO riigihankelepinguga;
30. rõhutab, et võltsitud tooted, sealhulgas farmaatsia- ja kosmeetikatooted, on ELi ja Türgi vahelistes kaubandussuhetes probleem ja selle tõttu on Türgi välismaistele otseinvesteeringutele vähem atraktiivne; ergutab Türgit tõhusalt jõustama uusi intellektuaalomandi õigusi käsitlevaid õigusakte, et edendada kaubandussuhteid ELiga; rõhutab, et intellektuaalomandi süsteemi arendamisel tuleb leida parem tasakaal intellektuaalomandit käsitleva rahvusvahelise õiguse miinimumnõuete ning siseriikliku majandusarengu nõuete vahel;

31. märgib, et 99% Türgi ettevõtetest moodustavad VKEd ja need pakuvad 70% Türgi tööhõivevõimalustest; julgustab Türgit parandama VKEde juurdepääsu rahastamisele; tervitab Türgi üheksandat arengukava, mis keskendub uurimis- ja arendustegevuse rahastamisele, mis on VKEde konkurentsivõime suurendamiseks eluliselt tähtis;
32. väljendab heameelt põhiseadusreformi toetanud referendumi tulemuse üle;
33. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ja Türgi valitsusele.